

Ն Ե Ր Գ Ա Ղ Թ



Տակաւին լրացած չեն մեր պրպտութիւնները, ամբողջական դադարաւ մը տալու համար ներդաշխի դործողութեանց մասին:

Յունուար 29ին հրատարակեցինք պաշտօնական զեկոյց մը, որուն համաձայն Փարիզի խորհրդային դեսպանատունը հրաւիրած է Ֆր. Ազդ. Միութիւնը աջակցիլ ներդաշխի կազմակերպութեան աշխատանքներուն, «դիւրացնելու համար ձեռնարկին դործադրութիւնը»:

Նոյն յայտարարութեամբ, այն Հայերը որ կ'ուզեն Ս. Հայաստան երթալ, սէտք է խնդրադիր մը ներկայացնեն Ազդ. Միութեան միջոցաւ, լեցնելով համապատասխան հարցարանը: Երբ ցանկը լրանայ, պիտի յանձնուի խորհրդային դեսպանատան, որ պիտի կատարէ մնացեալ դործողութիւնը:

Ինչպէս հաղորդած ենք ժամանակին, գացողները պիտի կրնան միասին տանիլ ամէն տեսակ անձնական գոյքեր, առանց մաքսատուրքի: Միւս կողմէ կառավարութիւնը կը խոստանայ ստանձնել տուներու կառուցման ծախքին 50 առ հարիւրը:

Քանի մը օր առաջ ալ, Երեւանի մէջ կազմուած ներդաշխի յանձնախումբը հեռագրով տեղեկութիւններ կը պահանջէր, կատարուած աշխատանքներու մասին:

Արձանագրութիւններն սկսած են արդէն, ինչպէս ուրիշ դադութիւններու մէջ, — Ռուսական, Պուլկարիա, Սուրիա-Լիբանան, Իրան եւն: Միեւնոյն ատեն ժողովներ կը սարքուին, լուսաբանութիւններ տալու համար:

Աւելի մանրամասն տեղեկութիւն՝ առ այժմ չուզինք: Չենք ալ զխտեր թէ ե՛րբ կրնայ ճամբայ ելլել առաջին կարաւանը, կամ ո՛րքան կը նախատեսեն մեր դադութիւն բաժինը:

Թերեւս խնդիրը կապ ունի սահմաններու բնագործակիցան հետ: Ռեբեմն, ո՛րքան բազմաթիւ ըլլան արձանագրութիւնները, այնքան լաւ: Էրած սրտի մխիթարանք պիտի դառնար, եթէ խնդիրը փակուէր 1914ի սահմաններու վերահաստատումով (Կարս - Արտասան - Սուրմալու):

Հարցարանները լեցնել՝ չի նշանակեր բեռ կապել մէկ օրէն միւսը: Ամէնէն առաջ արհեստաւորներու խմբակներ են որ կը կազմուին, մեքենաներ եւ գոյքեր կը դնեն, փոխադրելու կամ անձամբ տանելու համար: Եւ լաւ կ'ընեն, որովհետեւ դործը բարդ հանդամանք ունի եւ կը կարօտի երկար ժամանակի:

Յետոյ, սէտք չէ տոքր դետնէն կտրել եւ պոստա ցոյցի մը կերպարանքը տալ ներդաշխին, տեղի տալով զանազան թիւրիմացութեանց, ինչպէս եղած է Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ:

Պահպանողական «Կոչնակ»ի թղթակիցն է որ կը գրէ, այս առթիւ, Հալէպէն.

«... Մեր ներգաղթի խանդավառութիւնները, սակայն, անոնց (Արաբներուն) համար ստացան ձեւ մը որ տեսակ մը անտանելի կեանքէ մը կամ անբաղձալի երկրէ մը ազատող ժողովուրդի մը հրճուանքին մեկնութիւնը տուաւ մեր հայրենակիցներուն»: (29 դեկտ.)

Ո՞վ չուզեր վերադառնալ հայրենիք, այնտեղ թափելու համար իր քրտինքը: Հայրենիքի անշուք հողաթումբն անգամ աւելի տանելի է քան օտար քաղաքի մը շքեղ դամբարանը:

Եւ սակայն, — ուշադրութիւն եւ համբերութիւն: Մինչեւ որ դործը հիմնովին կազմակերպուի, կարաւանները դասաւորուին, ազդանշանը տրուի եւ նաւերը շողի արձակեն:

Որ եւ է զանդուածային ներդաշխ՝ բացառիկ հոգեր եւ կազմակերպութիւն կը պահանջէ: Իսկ ներկայ պարադոքներուն մէջ, աշխարհադորդ պատերազմէն հաղիւ մէկ տարի վերջը, երբ Յզիպտոսէն նաւ մը Մարսէյլ կը հասնի մէկ ամիսէն, կըրնաք երեւակայել թէ ի՞նչ վիթխարի բեռ մը կը ծանրանայ Մոսկուայի եւ Երեւանի վրայ:

Դէպի երկիր, — այո՛: Մանաւանդ աշխատաւոր բազմութիւնները, որ ահա քան տարիէ ի վեր կը հեւան ծխնելոյղներու սեւ շուքին տակ:

Դէպ ի երկիր՝ անոնք որ «ոսկի ապրջան» ունին իրենց թեւերուն վրայ, արդի դիտութեան բոլոր կատարելութիւններով:

Դէպի երկիր՝ այն դրոց-բրոցները որ ասպարէզ չզտնելով իրենց բնդունակութեանց դարդացման, մտաւոր դործունէութեան համար, կը մաշին խորթ աշխատանքներու մէջ: